

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dictamen Illustrissimi ac Reverendissimi P. Mag. Fr.
Gabrielis Adarzo de Santander, Episcopi Viglevanensis,
Ad Interrogata respondens Circa Exclusivam, quandoque
à Principibus interpositam, ne ...**

Adarzo, Gabriel

Francofurti, 1660

Sectio I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10517

SECTIO PRIMA.

Utrum sit licitum Principi Sæculari Exclufivam proponere, ne aliqua determinata Persona Petri Thronum obtineat?

§. I.

Licet, & expedit Christiano Principi sat agere illum eligi in Summum Ecclesie Pontificem, qui pacem publicam foveat.

I. **D**ico primò: Licitum est Christiano Principi, maxime habenti Provincias diffitas & non contiguas, diligentiam adhibere per media licita, ut ille in summum Pontificem eligatur, qui toto pectore pro Pace publica incumbat, quæ mediâ vasalli sui quietam, ac tranquillam vitam ducant.

Probatur Conclusio: nam licitum est unicuique providere sibi de medijs necessariis ad sua conservanda: atqui præcipuum medium, ut Princeps conservet suas Provincias, est pax publica: ergo licet &c.

Tunc

Tunc ultra; sed Romanus Pontifex, pacem inquirens est medium maximè conducens ad eam inter Principes Christianos stabiliendam, & conservandam: unde Dominicus de Soto super cap. 12. epist. ad Roman. (quem sequuntur P. Franciscus Suarez disp. 13. de Bello. sect. 2. §. 23. & 24. & sect. 4. §. 33. & Castro Pallao tract. 6. de charit. disp. 5. puncto 2. num. 6.) dixit vix dari bellum justum inter Christianos Principes (intellige de bello aggressivo, non de defensivo) cum adsit medium sufficiens in Ecclesia ad eos componendos circa suum interesse, nempe Romanus Pontifex, quippe qui ad id habet auctoritatem, quàm Pater communis, & facultatem, quàm Princeps nobilissimus inter temporales: ergo licitè poterit Princeps satagere, quantum in se fuerit, ut ille Petri thronum obtineat, qui de publica Ecclesiæ pace sit futurus sollicitus.

Dixi in conclusione, *per media licita*, quia secundum omnes Doctores, non sunt facienda mala, ut bona eveniant.

Dixi, *maximè habenti Provincias distitas, & non contiguas*, quia in talibus facilius oritur perturbatio, si adest qui vassallos sublevet; cum Principis præsentia, quæ eos in debita obedientia posset continere, juxta illud Spiritus Sancti *Proverb. cap. 20. Rex in vitu suo dissipat*

A 2.

pat

pat omne malum, fit moraliter impossibilis ob Provinciarum distantiam & discontinuationem. Qua de causa Princeps, qui sic habet Provincias suas, majorem curam debet adhibere, ut ille in Pontificem eligatur, qui ut verus Ecclesiae Pater, sit sollicitus de pace inter Principes stabilienda & conservanda, mediaque disponat, quibus Regna in fuorum Principum obedientia consistant.

2. Dico secundo, non modo hoc est licitum Principi Christiano, sed etiam ad id tenetur jure naturae; item ex justitia, ex fidelitate, & ex charitate.

Probatur Conclusio, nam ea, quae competunt jure Naturae, & ea quae jure gentium injunguntur alicui, non sunt pure concessiva, & facultativa, sed etiam praecipitiva, ut docent Suarez, *lib. 2. de legibus cap. 18. Lorca 1. 2. disp. 7. de legibus. versic. quidam vir. Greg. Martinez, de legibus quest. 95. art. 4. Dubio unico, versic. quinta etiam. Pascualigius, Tomo 2. de doct. morali. disput. 84. Sect. 2.* Sed jure naturae & jure gentium injunctum est cuilibet Principi promoveri bonum publicum sui Regni, illudque defendere, ut notum est: Ergo ad illud promovendum tenetur Princeps.

3. Confirmatur autoritate S. Thomae. 2. 2. quest. 40. art. 1. in corp. ubi haec habet verba. *Cum autem*
cura

cura Reipublicæ commissa sit Principibus, ad eos pertinet Reipublicam Civitatis, Regni, seu Provincia sibi subdita, tueri, ad quæ verba Doctissimus noster Zumel, Salmanticensium Decus, Tractat. de justit. Question. 17. dub. 2. dixit in manuscriptis: pluribus titulis hoc spectat ad Principes, & graviter peccant omittendo, &c. Vide plura alia (& quidem pulchra) apud Zeballos, de cognitione per viam Violentia, Glossa 5. à numero 21. è quibus numer. 43. deducit ut legitimam, istam Consequentiam, Potest Princeps propulsare malum à subditis, ergo tenetur illud propulsare. Sed hoc magis roborabitur discurrendo per singulos titulos, de quibus in conclusione n. 2.

Et inprimis, quod Princeps ad id teneatur ex 4. justitia, probatur: nam cum Regia dignitas officium sit concessum in bonum Reipublicæ sibi creditæ, cap. Regum officium, 23. quest. 5. Arist. lib. 8. moral. cap. 10. & 11. D. Thomas de Regim. Principum cap. 6. & 11. debet Reipublicæ Princeps omnes suas operas, ut subditi quietam & tranquillam vitam agant, non secus ac œconomus illas debet Patrono: vnde Apostolus, 1. ad Timot. cap. 2. ait, obsecro vos fieri orationes pro Regibus &c. ut quietam, & tranquillam vitam agamus: quasi à Principis cura plena vitæ tranquillitas subditis eveniat: quorum (Teste Arist.) Reges servi sunt coronati. Hac de causa Principes apud Deum tene-

rentur, cum latrones suspendunt, homicidas, & seditiosos plectunt, ut docet D. Thomas *lect. 2. super cap. 3. epist. ad Rom. ibi*, non solum est licitum, sed etiam meritorium Principibus qui Zelo justitiæ vindictam exercent in malis, quia scilicet operantur ex obligatione sui officij, ad quam ex Justitia tenentur. Vide Petrum Hurtado, *disput. 169. de B. llo. sect. 5. §. 41.*

5. Quod verò ex Fidelitate ad id teneantur Principes: Probatum; nam Reges in sua coronatione sub juramento vovent, quòderunt solliciti de bono publico: ergo vel negandum est Pacem esse maximum Reipublicæ bonum, contra illud Silij Italici

Pax optima rerum,

Quas Homini novisse datum est.

Vel concedendum Principem ex fidelitate teneri ad illam totis viribus promovendam. Vide Fuscum, *Tractat. de visit. cap. 32.* Simanchas *de Repub. lib. 9. cap. 15. & 16.* Fragosum *1. p. lib. 5. disp. 12. num. 87.*

6. Quod denique ex charitate ad id ipsum teneantur Principes, suadet: quia Princeps habet se ad Rempublicam, cui præest, veluti anima ad corpus, teste Seneca *lib. 1. de clement:* Item veluti civis, etsi nobilior, ad concives, teste Plutarcho *in Annibale:* Sed anima ex charitate, & justitia debet corpori victum, somnum &c. tanquam media pro sui conservati-

servatione, juxta Basilium *in Breviorib. Regul. regul.*
 128. Ricard. de S. Victore *de externis malis, tract. 2. cap. 7.*
 S. Thomam 2. 2. *quest. 146. art. 1. ad 3. & quest. 147.*
art. 1. ad 2. ergo. Præterea civis ex charitate, huma-
 nitate, & societate civili debet concivibus sedare
 lites, discordias componere, pacem inquirere, quâ
 omnes bene se habent, ex Chrysofomo *homil. 24. ex*
Varijs: Immo si potest, & negligit, videtur injuriantem fovere,
ac esse participem culpæ ejus, cap. cum dilecto Filio, de sent. ex-
communicat. lib. 6. ergo Princeps, qui est velut anima
 Reipublicæ, & nobilior Civis in ea, tenetur ex
 charitate ponere omnia media pro Civium, & Rei-
 publicæ conservatione: atqui electio Pontificis pa-
 cem publicam inquirentis, & persequentis est me-
 dium maximè conducens ad publicum bonum, jux-
 ta dicta, numer. 1. ergo tenetur Princeps ex Justitia,
 fidelitate & charitate satagere, ut ille eligatur in
 summum Ecclesiæ Pontificem, à quo pax publica,
 maximè suarum Provinciarum, sperari possit:
 quod erat intentum secundæ
 nostræ conclusionis,

Tenetur Princeps sollicitus esse, ne eligatur ille, de quo prudenter timet Pacem publicam profligaturum.

7. **D**ico tertio (& infertur ex dictis) etiam tenetur Princeps diligentiam apponere, ne ille eligatur in summum Pontificem, de quo prudenter timet, quod pacem publicam sui Regni profligabit inthronizatus. Conclusio hæc tradit illam præcautionem, ad quam Rectores tenentur ex Cicerone 1. *Offic. or.* & ex Ambrosio *lib. 1. de officijs, cap. 88.* quamque D. Thomas 2. 2. *quest. 49. art. 8.* extendit ad omnes homines, & dicit esse partem integram prudentiæ, & quod per illam vir prudens *sic eligit bonum, ut simul vitet malum: vel, ut docet in solut ad 3., vitat mala, aut facit quod minus noceant.* Vide Angelicum Præceptorem.

8. Probatur ergo Conclusio irrefragabili auctoritate S. Thomæ 2. 2. *quest. 40. art. 1. in corp.* ubi, postquam docuit devinctos esse Principes sua Regna tueri, subdit, agendo de defensione eorundem adversus Boni publici perturbatores, *Et sicut licitè defendunt Principes ea materiali gladio contra interiores perturbatores, dum malefactores puniunt, ita etiam gladio bellico ad eos pertinet*
Rem-

Rempubli- cam tueri ab exterioribus perturbatoribus. Vnde Principibus dicitur in Psalm 81. eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate. Ergo secundum D. Thomam incumbit Principibus sua Regna tueri, non solum ab interioribus perturbatoribus, sed etiam ab exterioribus, id est, à non subditis: Ergo sicut tenetur punire subditos perturbatores pacis publicæ, ita similiter tenetur punire perturbatores non subditos gladio bellico, si prudenter judicat eos suarum Provinciarum perturbatores: In præsentiarum autem gladius bellicus est Exclusiva, per quam impeditur perturbator ne fiat potentior adversus pacem publicam Regnorum Principis: & dare Exclusivam de illo, est eripere & liberare pauperem Rempubli- cam ab insidijs, seu à manu peccatoris.

Secundò probatur conclusio ratione: ille, qui tenetur apponere media pro obtentione alicujus finis, tenetur etiam eodem ipsissimo jure remove impedimenta contraria obtentioni finis, ex Arist. *l. b. 3. magnor. moral.* Vnde oritur quòd Christianus eo jure, quo tenetur ad excolendas virtutes cadentes sub præcepto, eodem jure tenetur vitare peccata, quæ obsunt earumdem virtutum prosecutioni: quia scilicet, non solum debet *eligere bonum, sed etiam reproba- re malum.* Ergo cum summus Pontifex ratione suæ

B

magnæ

magnæ jurisdictionis temporalis, & incomparabilis potestatis spiritualis, multum præponderet, si in hanc vel illam partem inclinaret, belli scilicet aut pacis, concordia aut discordia; sequitur quod Princeps præveniendò mala sui Regni, teneatur satagere, ne ille eligatur in summum Pontificem, de quo prudenter timet, quòd suo Regno erit nocivus, bella excitando, aut discordias fovendo.

10 Tertiò probatur Conclusio à paritate rationis: Nam si impugnatio electionis factæ de aliquo Officiali Republicæ est licita, & competit cuilibet de Republica; quia singuli de ea sunt Interesse habentes, ut docent Geminian. Felinus, Avendaño, Azevedo, Burgos de Paz, Matienzo, Bobadilla, quos sequuntur Barbosa, cap. circa, de elect. in 9. n. 12. Lezana consulto 13. n. 2. & 4. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 4. cap. 50. n. 35. Ergo potiori jure Princeps, qui majus Interesse habet in pace publica sui Regni, poterit licitè, imò tenebitur, si potest (ut diximus num. 2. & 3.) opponere electioni, ne fiat de eo, quem prudenter timet nocivum fore paci publicæ sui Regni.

11 Dixi in conclusione, *pacem publicam sui Regni*, quia Princeps ad suos ligatur specialissimis titulis, nempe justitiæ, fidelitatis & charitatis, ut vidimus à num. 2. & deinceps: & per hoc non nego, imò affirmo, quòd Princi-

Principes, quos eisdem vinculis ligatos Ecclesiæ reperimus, teneantur satagere, ne ille eligatur in Pontificem, de quo prudenter timent pacem Ecclesiæ fore profligaturum.

Dixi præterea in Conclusionem, *si prudenter timet*, 12 quia si voluntariè, leviter vel absque urgente causa id faceret, illicitè faceret: & malignitate potius duceretur, quàm justitiâ, fidelitate & charitate.

§. III

Quæ gignere valeant prudentem timorem, quod aliquis Inthronizatus Paci publicæ sit futurus adversus?

SED emergit statim difficultas, quando scilicet 13 Princeps prudenter vereri poterit de aliquo Eminentissimo Cardinale, quòd si Pontificatum obtineat, infensus erit paci publicæ suarum Provinciarum? Quæ difficultas ab ipso Principe, qui Exclusivam repræsentat, evacuanda erat: quippe qui benè novit causas & motiva sui timoris: ut tamen meo muneri satisagam, aliquas apponam generales causas, si quarum fortassis una in facti sit contingentia. Moneo tamen, sic utique à me omnia dicenda, ut

nullum præjudicium pariant Principibus, quando minus callens de eorumdem Principum publico Interesse infirma aliqua, aut infirmè valida proposuero.

14. Sed antequam descendam ad designanda Motiva prudentis suspicionis & timoris, præmittere oportet, ex communi sententia Doctorum, quòd ad formandum iudicium firmum, & sine temeritate concipiendum de improbitate alicujus, requiruntur & sufficiunt iudicia talia, quæ moralem certitudinem generent: seu iudicia, quibus ut plurimum malum illud, de quo iudicium fecimus, soleat esse connexum, etiamsi, metaphysicè loquendo, res aliter possit evenire. Ita Sotus *lib. 3. de Justitiâ, quæst. 4. art. 3.* Reginaldus *lib. 24. num. 21.* Tannerus *2. 2. disp. 4. de Justitiâ, quæst. 3. nu. 22.* qui id optimè probat ex doctrina D. Thomæ *2. 2. quæst. 60. artic. 3. ad 1.* & postquam ipse Tannerus citat *num. 47.* Valentiam & Aragon pro hoc ipso, dicit *num. 49.* tale iudicium esse laudabile, si fiat ex fine honesto. Quibus ego addo præcipuè id habere locum, quando agitur de damno vitando ab eo, cui id ex officio incumbit: pro quo videndus est D. Thomas, *2. 2. quæst. 60. art. 4 ad 3.*
15. Nec refert, quòd in similibus iudicijs aliquid dubietatis interveniat: Non, inquam, refert; Tum quia

quia, ut inquit benè Sotus citatus, *in moralibus parum prohibitis reputatur*: Tum etiam, *quia in actibus humanis* (verba sunt D. Thomæ 2. 2. quæst. 70. artic. 2. in corpore) *super quibus constituuntur iudicia, non potest haberi certitudo demonstrativa, eò quòd sint circa contingentia & variabilia: & ideo sufficit probabilis certitudo, quæ ut in pluribus veritatem attingat, & sic in paucioribus à veritate deficiat.* Ponderentur hæc verba pro infra dicendis.

MOTIVUM PRIMUM.

Damnum Paci publicæ antea illatum, nullâ pro eo factâ compensatione.

IN primis poterit Princeps prudenter esse suspectus 16
 Ideo illo, à quo pax publica passa est damnum, absq[ue] exhibitione alicujus compensationis.

Probatur ratione: nam ex præteritis fit prudens iudicium de futuris, quia, ut optimè Aureolus *Quodlibeto* 14. art. 4. (sequutus D. Thomam 2. 2. quæst. 29. per totam) iudicium prudentiale habet tres actus sibi adminiculares, nempe *re. ordinationem de præteritis, advertentiam presentium & coniecturam de futuris*: & hoc est conformiter ad Aristotelem, qui 6. *Ethicorum cap. 8.* dixit, quòd prudentia innititur experimento præteritorum, *quia ex præteritis, ait, ut plurimum licet statuere*

B 3 quid

quid in posterum. Et ex hoc principio *lib. 1. Metaphys. capite 1.* concessit similitudinariam prudentiam animalibus, quibus inest memoria præteritorum. Et Plato *lib. 2. de Legib.* censuit multum esse deferendam Prudentiæ Senum; eò scilicet, quòd plurima sint experti: & comparantes præsentia præteritis, si non necessariò, verisimiliter coniectantur, quò res quæq; evasura sit. Ergo ex damno præterito prudenter Princeps timebit futurum.

17 Secundo suadetur veritas hujus Motivi; nam Spiritus Sanctus in *lib. Sapient. cap. 8.* sic nos mortales docet, *si quis desiderat multam sapientiam habere futurorum, sciat ille præterita: & per præterita faciet de futuris æstimationem, & veritas sermonum cognoscet; & perspiciet monstra, antequam fiant, & eventus temporum & seculorum, &c.* Quid clarius? Prudenter igitur timere poterit Princeps ex damno antea suis Provincijs illato futurum imminens, & illud aliò divertere quoquo modo licitè poterit. Reddit præterea Spiritus Sanctus causam & rationem prædictæ monitionis suæ, dicens in *lib. Ecclesiastes cap. 1.* eam esse, quia, scilicet futura ferè semper eveniunt ut præterita: Unde interrogando, *quid est, quod erit?* respondet, *ipsum quod fuit*, quasi evacuando omnem difficultatem pro formando prudente judicio præcautionis in posterum. Ergo prudentissimè Princeps
erit

erit suspectus, & timere poterit de illo Eminentissimo Cardinale, qui in minoribus constitutus pacem publicam fuit profligatus, & suis Provincijs infensus: quòd si Petri solium ascenderit, id ipsum prosequetur, & continuabit, abutendo temporali potestate, quia *siururum est illud, quod fuit: & quia semel malus semper &c.*

Nec valet dicere; Elapsi jam sunt plures dies, ex 18 quo abstinet ab infidijs. Non, inquam, valet: Tum quia potuit suspensio nocendi provenire ex impotentia: & si Thronum ascenderit, cum eo ipso fiat potentior, magis tunc infidiabitur; nam

Non comedit, devorat canis ille famelicus escam.

Vel si non laboravit impotentiam, forsan laboravit astutiam, & cooperuit similitates pallio moderationis, ne ei essent obstaculum ad exaltationem, quod est frequens: unde illud,

Fallacia alia aliam trudit.

Quòd si hæc dubia extiterint, extra dubium tamen est Spiritum Sanctum intimasse cordatis in sui præcautionem, *ante languorem adhibe medicinam. Ecclesiast c. 18.* nulla autem dari potest in præsentiarum securior medicina præservativa, (de Præservativa namque loquitur Spiritus Sanctus) quàm conari per Exclufivam
tem-

tempore oportuno adhibitam (nempe *ante languorem*, quando agitur de electione) ne languor publicæ pacis eveniat.

19 Dixi numero 16. in propositione Motivi, à quo pax publica passa est *damnum absque compensatione*, quia secundum D. Thomam 2.2. *quæst.* 40. *art.* 1. *in corpore*, defectus compensationis pro damno illato Reipublicæ, est causa sufficiens, ut possit, immò ut debeat Princeps bello plectere damnificatorem: Ergo potiori jure dicemus esse causam sufficientissimam, ut Princeps sit de damnificatore suspectus, tanquam de inimico sui Regni, dum damni illati non dedit compensationem.

20 Ratio autem hujus resolutionis est: quia qui *damnum intulit*, dum illud non compeniat, ipsa non compensatione damnificat, & in damnificatione, invito Domino, perseverat: unde secundum omnes Doctores licitum est cuilibet adversus talem *Damnificatorem*, non compensantem, aut compensare nolentem, bellum agere recuperativum seu reparativum.

MOTI

MOTIVUM SECUNDUM.

Habere Consanguineos, & Affines bella gerentes in perniciem Cause Publice.

Secundò poterit Princeps prudenter esse suspectus, & timere de eo qui habet consanguineos, seu affines adversus se dimicantes: aut alios juratos sui inimicos. Sed antequam motivum istud probem,

Primò suppono id, quod omnibus notum est, videlicet Summum Ecclesiæ Pontificem, ratione suæ temporalis ditionis Principem agere potentissimum, valereq; ad auxilium militare præstandum, non minus ac primores Reges.

Secundò suppono, extare opinionem probabilem gravissimorum Authorum, dicentium posse aliquem absque injustitia bellum suscipere in favorem consanguineorum, immò & amicorum confœderatorum, nihil judicando de justitia belli: qui dicunt, sufficere quòd non constet de injustitia: vel ad summum, quòd non subeat dubium circa illam. Ita Cajetanus 2. 2. quest. 40. art. 1. ibi, adverte quod quia amici, & socij unum censentur, ideò justa causa indicendi bellum est pro ubi-²³ tione sociorum, & amicorum; id ipsum tenet Petrus Navarra de Restitut. lib. 2. cap. 3. par. 2. dub. 1. 2. num. 260., subscribit Salas 1. 2. quest. 21. Tractat. 8. sect. 26. numer. 272.

C

Wigers

Wigers 2. 2. *quest.* 40. *artic.* 1. *dub.* 3. *num.* 50. & Tanne-
rus 2. 2. *diffut.* 2. *quest.* 6. *num.* 50. ubi attestatur doctissi-
mum Franciscum Suarez Romæ hanc docuisse sen-
tentiam.

- 24 Hac de causâ sæpè vidimus Principum ac Dy-
nastarum matrimonia sub pacto expresso celebrari,
quod causæ familiarum contrahentium debeant ha-
beri uti communes. Ex quo oritur quod Principes
frequenter sumunt arma in favorem affinium suorū,
nil præmeditantes de justitia belli; nā hæc considera-
tio incumbit ei, qui bellum principaliter gerit. Ita
Suarez *diff.* 13. *de bello*, *sect.* 6. *num.* 12. Granados. 2. 2.
controv. 3. *de charit. tract.* 3. *disp.* 4. *num.* 17. qui ad hoc pro-
positum adducit bellum Abrahami in auxilium Lo-
th consanguinei sui, adversus quatuor Reges, *Genesis*
cap. 14. & foedus Machabæorum cum Romanis, *lib.*
1. *Machabæorum cap.* 8. Quibus prælibatis,
- 25 Probo jam quòd Princeps possit esse prudenter
suspectus & timere de eo, qui habet consanguineos,
seu affines bellum secum gerentes, aut alios inimicos
sui juratos; nam de tali prudenter judicatur, quòd si
in thronizeretur, auxiliabitur consanguineis in pernici-
em sui regni. Ergo. Antecedens probatur: nam pru-
denter præsumitur de quolibet, quod faciet illud,
ad quod naturaliter inclinatur, præcipuè si crediderit,
- scad.

Sead illud exequendum habere facultatem, tam physicam quàm moralem, id est, pecunias & securitatem conscientiae: sed sic est, quòd ad præstandum auxilium consanguineis quilibet inclinatur, & casu quo quis inthronizetur, iudicabit, & quidem rectè, se ad illud conferendum habere facultatem, tum physicam, id est, pecunias & manum armatam, juxta suprà dicta *num. 22.* tum etiam moralem, id est, securitatem conscientiae, ut vidimus *num. 23.* & *24.* etiamsi possit seduci circa facultatem moralem, cum non omnia, quæ licita sunt privatae personae laicae, expediant personae publicae, maximè Ecclesiasticae. Sed de hoc infra. Ergo.

Minor verò, quoad illam partem, quòd scilicet ²⁶ quilibet naturaliter inclinatur ad præstandum auxilium consanguineis bellantibus, probatur; nam caro & sanguis trahunt homines in partialitates, & non sinunt eos neutraliter consistere. Hoc unico motivo Cives Sichen inducti fuere ut abirent post Abimelech Tyrannum, & suppetias ei darent ad Principatum violenter obtinendum: *considerate*, dicebat Sichimitis Abimelech, *quòd os vestrum, & caro vestra sum.* Judic. c. 8. ubi ponderare licet, quàm Tyrannus fiderit de vi & vinculo Consanguinitatis ad Sichimitas post se trahendos, ut dixerit, *considerate*, quasi affirmans se nolle

eos sibi auxiliares præcipitanter, & sine consilio: sed post profundam & altam sui debiti perpenſionem ex vinculo confanguinitatis orti. David quo urgebat Filios Juda, ut venirent post se, dicens; *Fratres mei vos*, 2. Reg. cap. 19. Immò ipse David compulsus fuit armare contra Jæbuseum audito vinculo confanguinitatis sibi objecto à Filiis Israel, quando eum ad confœderationem militarem provocabant: *congregatus est igitur omnis Israel ad Dav. d., dicens, ostium sumus & caro tua*, Paralip. lib. 1. cap. 11. Tanta est igitur vis confanguinitatis, ut illa sola reputetur causa justa bellandi, pro sibi sanguine junctis: & potentissima ad provocandum confanguineos, bellicosque auxiliares reddendos. Cùm ergo hæc ita sint moraliter certa, prudenter Princeps timere poterit, quòd si inthronizetur ille, qui habet confanguineos seu affines bellum adversus se gerentes, aut sui alios inimicos manifestos, auxilium eis, pro bello, præstabit in damnum sui Regni.

Solutio apponitur, & ut insufficiens rejicitur.

27 **R**espondebis, esto, verum fit, supradicta concludere moraliter, adversum illum, qui antea auxilium præstiterat confanguineis quietem Regni perturbanti-

bantibus, & consequenter, quòd de tali possit Princeps prudenter vereri, quòd ad apicem Apostolatus assumptus id ipsum validius exequetur: tum quia plus virium ei ex ipsa assumptione accrevit: tum etiam *quia semel malus, &c.* Sed unde locus, ut concludant contra eum, qui nunquam consanguineorum Machinis consensit; nec eorum arma consilio, auxiliove fovit? deficit namque fundamentum, ad prudenter præsumendum de eo, quod assumptus insidiabitur Principi: & consequenter, motivum desumptum ex eo præcise, quòd quis habeat consanguineos inimicos Principis, non videtur sufficiens ad gignendum prudentem timorem de ipsius futura in Principem. hostilitate.

Sed contra; nam etiam in isto casu datur locus prudenti præsumptioni de futura ejus (si inthronizetur) hostilitate: & consequenter datur locus præcautioni, ad quam Princeps tenetur. Quod sic ostendo Primò, nam cum versetur in negotio præcautionis, & hæc non postulet, ut effectus præcavendus semper, & necessariò eveniat: sed sufficit, quod ut in plurimum contingat, ut supra ex doctrina S. Thomæ ostendimus, *num. 15.* & ex alia parte constet, consanguinitatem ut in plurimum causam esse sufficientem, auxilium dimittantibus conferendi, ut videre est à *num. 23.* sequitur quod Princeps prudenter possit vereri quòd Cardinalis

C 3 post

post assumptionem auxilij, quod antea non præstiterat, præstabit: Secundò; quia non præstitisse antea auxilium, potuit provenire ab astutia & sagacitate politica, quâ Cardinalis continebat intra sinum simultates, ne se in in detrimentum proderent ambitionis, & obstaculum parerent assumptioni: sed casu quo talis inthronizaretur, absque dubio tunc caro & sanguis inciperent facere, quod suum est, & semoto obstaculo antea retardante, exequetur illud omne, in quod naturaliter inclinabitur. Repete dicta à numero 25.

Tertiò; quia quod dicitur de Cardinali, sc. quod antea nunquam partialis exitit ad consanguineos: dato quòd hoc non provenerit à sagacitate, & astutia, potuit provenire ab insufficientia & impotentia: nam ut optimè ex Aristotele notavit Aureolus, *Quodlib. 8. abstinentia à malo sæpè evenit ab insufficientia abstinentis*, & ideò Spiritus S. magnificat illum, *qui potuit transgredi & non est transgressus, facere mala, & non fecit*, Ecclesiast. cap. 31. Ex quo sequitur, quòd semel ablatâ insufficientiâ, prudenter timeatur eventura *non-abstinentia*: Cum autem per ascensum ad Pontificatum auferatur omninò *insufficientia* nocendi, & superveniat facultas damnificandi; fit consequens quòd prudenter Princeps possit esse suspectus de eo, qui habet consanguineos, bellum in ipsum exercentes, quòd auxilium præstabit inthronizatus, etiamsi antea

id

id non præstiterit, quia per coronationem transivit
à statu *insufficientie*, ad statum *sufficientie*, in quo nun-
quam existerat ante.

Quartò; quia dato quod abstinentia nocendi 30
antecedens non provenerit ab impotentia, nec ab
astutia: adhuc est locus præcautioni & timori, quod
in thronizatus fiet consanguineis partialis: Quod sic
suadeo; nam, ut in plurimum, & ferè semper ille
assumitur in Pontificem, quem morum honestas,
longæva experientia, litterarum ornatus reddunt ve-
nerabilem Orbi: & cum hæc in senibus præcipuè in-
veniantur, senes ferè semper assumuntur. Tunc sic:
sed senes ob debilitatem naturæ, illam unam præci-
puè patiuntur infirmitatem (inter alias communes,
deplorandasque misérias) videlicet, quòd cum ra-
tionis vires, non minus quàm corporis tunc elangue-
ant, quasi jam non sint sui juris, sed alieni, non jam
agunt, sed aguntur; non jam se movent, sed moven-
ter (etiam nolentes) ad nutum voluntatis aliorum,
præcipuè consanguineorum, ut experientiâ com-
pertum est.

Facit ad hoc illud Christi, *Ioan. cap. 20. cum autem
senueris, alius cinget te, & ducet, quo tu non vis*: Nolo di-
cere, quod Christus huc respexerit prædictis verbis,
sed contendo ex eis intentum roborare; dum Chri-
stus

istius Dominus sub symbolo de senectate facile mobile, expressit resignationem animi S. Petri, circa mortem per martyrium subeundam, analogiâ deductâ ab Homine in senectate constituto, qui facilis est moveri post imperium & Ducatum alterius.

Hac de causa Macharius Abbas, *in monit. ad Abb.* ait, *carreat Abbas ne à sibi ministrantibus gubernetur: sed reassumat vires & renovetur velut Aquila juventus ejus, ut presit, qui ad hoc est electus à Domino &c.* Ecce Macharium subodorantem Seniorum Abbatum futurorum imperium flexibile pro votis ministrantium sibi: quippe qui benè noverat flexibilitatem hanc Senibus esse communem.

31 Ex quibus hanc infero illationem; ergò dato quod Emin. Cardinalis nunquàm in negotio belli partialis extiterit ad suos, adhuc Princeps prudenter timere poterit, quòd si inthronizetur, trahetur, & ducetur ad nutum Consanguineorum: ergò si consanguinei extiterint inimici Principis, tenebitur Princeps, consulendo bono publico Regni, præcavere, & satagere ne inthronizetur ille, quem scit à consanguineis huc illuc esse trahendum (etiam nolens) pro mensurâ sui odij, vel Interessis. Patet hæc ultima consequentia, quia ex officio incumbit Principi vigilare pro pace publicâ, & præcavere mala
Regno

Regno imminetia, adhibendo ad hoc omnem
possibilem præcautionem licitam, & prudentem.

Addo, quod si Princeps omiserit hanc præcau- 32
tionem, quam semel necessariam judicavit pro bo-
no publico, non solum peccabit contra justitiam
legalem, contra fidelitatem, & contra charitatem
juxta dicta supra: sed etiam tenebitur ad restitutio-
nem omnium eorum, in quibus Respublica (si casus
evenerit) damnificabitur: Ita expressè Tannerus
2.2. disp. 4. de just. quest. 6. dub. 2. à num. 70: post Valētiā,
2.2. quest. 5. puncto 4. conclus. 3: Emanuelem Saa, verbo
restitutio: Vasquez 1.2. tomo 2. disp. 175. cap. 1. Lessium
de just. lib. 2. cap. 13. dub. 10 & ratio colligitur ex dictis,
quia scilicet tenebatur præcavere cap. dilecto, de sent. ex-
commun. c. lib. 6.

Dua Objectiones soluta.

Objicies primò, inexcusabile videtur à culpa, 33.
quòd Princeps excludat Cardinalem, etiam si
certò sciat eum præstiturum fore auxilium consan-
guineis: si ut supponimus ex num. 23. adest proba-
bilis opinio, quod sit licitum illud præstare. Ergo.

Respondeo, quod multis honestatur. Primò, 34:
quia divertum est jus Principis à jure Cardinalis;

D

& cum

& cum Principi incumbat prospicere bono publico Regni, sequitur quod possit honestè & licitè agere contra Cardinalem operantem in sui damnum, etiamsi Cardinalis absque peccato id faciat. Exemplum est in Prælato prohibente in opinione probabili aliquid subdito, quod subditus aliàs licitè facere posset protectus opinione etiam probabili: item in adultero in vaso à marito, qui illum prævenit, ut se defendat; cum tamen maritus absque iniustitia contra adulterum ageret, protectus autoritate publicâ ei concessa.

35 Secundò excusatur, quia non est idem jus Titii post assumptionem ad Pontificatum, ac erat ante assumptionem: multa namque ei antea licebant, quæ post non licent: nam Titius ad Pontificatum assumptus debet Ecclesiæ ex justitiâ sollicitare totis viribus pacem ejus: vnde auxilium præstare consanguineis ad bellum aggressivum, jam est Titio illicitum post assumptionem: quia actus iste auxiliandi repugnat cum obligatione, quam de novo subit, consentiendo electioni; dum ex auxilio præstito post assumptionem, magis turbaretur pax publica Ecclesiæ, ad quam procurandam speciali, & novo jure tenetur post assumptionem (excipe casum, quo ex tali auxilio præstito prudenter speretur pax pu-

pax publica certò futura) opinio autem, quæ licitum facit auxiliari consanguineis bellantibus, procedit in casu, quod id non sit alio jure prohibitum; unde deficit in jam assumpto, qui jure naturæ tenetur, ex justitia pacem Ecclesiæ sollicitare immò

Addo, quòd in casu, quod ex tali auxilio prudenter speraretur pax Ecclesiæ certò futura (in quo liceret illud præstare, ut dixi) tunc licentia auxiliandi non proveniret ab illa opinione *num. 23.* posita: sed ex obligatione justitiæ, quâ quicumque assumptus tenetur pacem procurare Ecclesiæ, & consequenter ponere omnia media pro ea obtinenda; & quia in illo casu prudenter judicaretur esse mediũ condu- cens ad pacem publicam auxiliari consanguineis bellantibus, ob hoc liceret (immò esset laudabile) auxilium tale præstare, & non ob aliam rationem. 56

Tertiò honestatur Exclusio ratione indecentiæ, quæ esset in hoc, quod Titius assumptus auxilium bellicum ministraret (dato & non concesso, quòd ei liceret) nam videtur omnino indecens, quòd Pontifex, qui est pater fideiũ, se gereret ut inimicus eorũ, & discordias seminaret, quas debebat sopire, & filios ad concordiam, & pacem attrahere. Ob hanc solam indecentiam disposuit Ecclesia, & prohibuit multa Ecclesiasticis (quæ aliàs erant licita) quia scilicet non 57

decebant statui eorum, & reverentiæ debitæ Sacramentorum administrationi, *cap. ne Clerici, vel Monachi, in 6*: Item ex hoc motivo statuta est irregularitas ex defectu lenitatis. Unde D. Thomas, *2.2. quest 40 art. 2. in corpore*, inter alia mirabilia hæc habet, & propter hoc (scilicet propter significationem sui ministerij) est institutum, ut Clerici effundentes sanguinem, etiamsi sine peccato, sint irregulares: & in solutione ad 3. ait, non interdicitur eis bellare, quia peccatum sit, sed quia tale exercitium eorum personis non congruit. Et ad 4. inquit, quòd licet exercere bella justa sit meritorium, tamen illicitum redditur Clericis & Episcopo (de eo namq; procedebat argumentum) qui sunt ad opera magis meritoria deputati. Ergo ex mente S. Thomæ, etiam si bellare ex causa justa, non sit peccatum, nec illicitum, immò possit esse meritorium, quia tamen non congruit Statui Pontificio, ideò illud fuit Episcopo interdictum: Ergo si esset moraliter, quod Titius inthronizatus dabit consanguineis militare auxilium, quod omninò indecens statui Pontificali foret (etiam si absque culpa posset aliàs fieri, quod summo Parenti spirituali repugnat, sed admittimus pro nunc) meritò deberet excludi, ne inthronizatus agat adversus statum sui decentiam.

38 Objicies secundò (& potest esse replica contra solutionem) esto sit quod Princeps licitè possit fatagere

fatagere ne inthronizetur ille, de quo prudenter timet quod inthronizatus &c. sed non apparet, qua de causa ad id faciendum teneatur Princeps in conscientia: immò videtur, quòd possit diligentias omittere absque culpa: quod sic ostendo: nam nullus tenetur in conscientia vitare impedimenta, quæ non proximè, sed tantum remotè obstant, & repugnant adimpletionem præcepti: de quo adest probabilis opinio; sed cōsanguinitas non est proxima causa bellandi in favorem consanguineorum, sed tantum remota; ergo Princeps non tenetur illam vitare, & cōsequenter non tenetur diligentiam apponere ut non inthronizetur Titius, de quo prudenter timet quod inthronizatus &c. Unde etiam si admittatur, quòd non peccabit Princeps adhibendo diligentiam: propter indecentiam status Pontificij, non sequitur quod ad diligentiam adhibendam teneatur: multa namq; sunt nobis licita ad quæ nullatenus tenemur.

Respondeo negando, quod consanguinitas non sit proxima causa bellandi, quando in contractu matrimonij pactum explicitum præcessit de suppetiis mutuò præstandis, ut sæpè contingere inter Principes, dixi: sed admissio, quod non præcesserit de hoc expressa conditio, & pactio, sufficit ut consanguinitas æstimetur proxima causa præliandi, experiri

frequenter consanguineos sibi mutuo pro bello
 suppetias dare : nam in moralibus considerantur
 negocia secundum quod contingunt frequenter,
 & ut in plurimum, etiamsi possint aliquando non
 contingere, ut docet D. Thomas 2.2. *quest. 70. art. 2.*
in corpore : cuius verba dedimus, numero. 15.
 Dixi, *experiri frequenter consanguineos*, &c. ut non trade-
 rem doctrinam generalem ; quia non raro etiam
 experimur, quod si proprium ac publicum eorun-
 dem Principum interesse emergat, Frater tunc insur-
 get in fratrem, & prælium gerit protectus jure natu-
 ræ (sic namque publicant Scripturis) ut se defendant,
 vel ut sua redintegrent & recuperent.

40 Opinio autem illa excusans ab obligatione
 aufferendi impedimenta quæ remotè & non proxi-
 mè obstant executioni præceptorum, procedit &
 loquitur de impedimentis contra præcepta posi-
 tiva & humana: non de impedimentis contra præ-
 cepta naturalia : nam secundum omnes Docto-
 res debent vitari impedimenta etiam remota, quæ
 obstant præceptis naturalibus : & de hoc nullus
 unquam dubitavit, ut notat Palao. *tom 1. tract. 3. disp. 1.*
punct. 21. num. 2. & Doctores prædictæ opinionis
 hoc non dissententur, ut videre est apud doctissimum
 Ioannem Angelum Bosium, qui *tomo 3. varior. moral.*
titulo

titulo 9. num. 19, & II obligat Parochum, judicem, & Governatorem Reipublicæ ad vitanda impedimenta remota, obstantia executioni suorum officiorum, eo præcise quòd eorum obligationi sit de jure naturæ: Cum igitur Princeps jure naturæ sit obligatus bono publico Regni & præcautioni contra malum erimminens, fit consequens quod teneatur vitare impedimenta, etiam remota, obstantia quieti publicæ Regni: Unde dato, quod consanguinitas non esset proxima causa bellandi, sed tantum remota, cum obstet quieti publicæ Regni, ad quam jure naturæ Princeps tenetur, sequitur quod Princeps sit obligatus eam vitare, satagendo ne eligatur, & roboretur, qui consanguineos habet adversus se præliantes.

MOTIVUM TERTIUM.

Habere inquietum animum, & deditum seminare discordias.

Tertio poterit Princeps esse suspectus de illo Eminentiſſimo Cardinale, quem certò moraliter scit habere animum inquietum, ac deditum seminare discordias. idque certò timere prudenter poterit, cum

cum non amplexurum pacem publicam, immò profligaturum, sub quolibet prætextu apparenti, & quæsito. Detali namque nemo dubitabit quod inthronizatus validius id ipsum exequetur.

Primò, quia *quod à natura inest, semper inest*, secundam Aristotelem *lib. 6 moral. cap. 13.* secundò, quia in posterum *iderit quod fuit antea*: consule dicta, num. 7. Tertio denique, quia juxta Regulam 8. juris, *qui se-
me est malus semper, præsumitur malus*; quæ intelligitur in eodem genere mali; & quamdiu emendatio non potest ex indiciis colligi. Videatur Glossa ibi: & Barbosa *axiomate 142. num. 3. & 4.* & Layman *sect 5. cap. de judicio temerario.* Quæ regula maximè habet locum, quando agitur de damno vitando, ab eo, qui illud vitare tenet, ut docent communiter Doctores: ergò. Sed de hoc motivo latius in sectione sequenti, ubi præsentia Ecclesiæ mala aperiemus, & ponderabimus, deducendo ex eis, quis in hac tempestate dignus, indignusvè eligi, & dici debeat.

MOTIVUM QUARTUM.

Moralem Causam extitisse Bellorum.

43 **Q**uartò denique, poterit Princeps prudenter esse suspectus & timere, quod pacem publicam fugabit

fugabit ille, qui bella ante, aut consilio nutrit, aut
præce non interdixit, cum posset: & hoc maximè
habet locum in eo, qui aliquando extitit minister
publicus ex primis, in Pontificatu, sub quo bella
ope aut permissione Pontificis excrevere.

Nam prudenter præsumetur, quod in throni-
zatus ea ipsa operabitur, quæ vel approbavit, vel præ-
cticari vidit in minoribus constitutus; Ergo. Antece-
dens, quoad partem approbationis, est certum ex
dictis num. 16. & 17: & toto motivo præcedenti.

Quod si non approbavit: sed practitari vidit 44
Minister primus existens, &c. sufficit, ut prudenter
præsumatur, eum post id ipsum facturum: nam
teste Claudiano, si mala

in vulgus manant exempla Regum,

præcipuè in Ministros primores, quorum assensu
ferè omnia fiunt, emanabunt.

Hoc vno motivo Juvenalis retrahebat à crimi-
nibus Parentes, lib. 1. Satyr. 14: dicens

*Abstineas igitur damnis hujusce, etenim vel
Vna potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti, quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac pravis omnes sumus.*

E

Sed

45 Sed melius S. Hieronymus epist. ad Lætam loquens De Alexandro, *difficulter (inquit) eradicatur, quod rudes animi imbiberunt. Græca narrat Historia Alexandrum potentissimum Regem, & in moribus, & incessu Leonidis Pedagogi sui, non potuisse carere vitijs, quibus adhuc parvulus fuerat infectus.* Hæc S. Hieronymus capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas, Cant. cap. 7. Sed ut quid parvulæ, & non majores, quæ dubio absque vineas fuere demolitæ? si electionem sequamur illorum, qui demolientur vertunt, benè consultum videtur; nam est præcautio in posterum contra parvulas: at cum vulgata legat de præsentibus, *demoliuntur*, videtur quod solum vulpes parvulæ nocumentum intulerint: Dubium solvit Eruditus Mag. Fr. Alphonsus Remon mei ordinis, in postillis ad Cantica, ibi dicens, *Remedium est provisorium in præcautionem vinearum, ne vulpes parvulæ demoliantur post; nam majores hoc fecerunt, à quibus parvulæ, quasi de octe participatione naturæ, haud dubiatur quin id ipsum faciant & ad denotandam certitudinem, utitur verbo de præsentibus demoliuntur: sed alij verterunt demolientur, quo planior redditur sensus: optimè ad intentum.*

46 Enutritus secus pedes Pontificis belligerosi, & qui ratione ministerij, quod gerebat, poterat rogare Pontificem, quæ ad pacem erant Jerusalem, & non rogavit: si thronum ascenderit ita instructus
id;

id ipsum faciet, quod practicum vidit; ideo demoliuntur de presenti, quia certum moraliter est, et si futurum. Capiatur igitur dum est vulpes parvula (nam in thronizatus non poterit) ne bellis demolatur vineam Domini Sabaoth. Eadem est enim ac naturæ, disciplinæ conditio, & quod à Parente didicit, certò faciet, cum augmentum per coronationem acceperit.

Nec subsistit, si dicas; bellicæ illæ machinationes, quibus Titius interfuit, cum ab omnibus non fuerint approbatæ, immò à multis reprobatae extiterint, non est cur timeatur, quod Titius eas ut imitandas acceperit.

Non, inquam, subsistit; quia (suppositâ proclivitate naturæ ad malum) fortior vis inest operibus majorum, quam verbis, ad Homines post se trahendos: intantum ut secundum D. Thomam, etiamsi majores ipsi opera ab se facta damnaverint, minores potius imitabuntur eorum facta, quam sectabuntur doctrinam. Hoc discursu Angelicus Doctor 1.2. quæst. 34. art. 1. in corpore, convincit Philosophos damnantes, ut malas omnes delectationes, & dicit, *si illi, qui docent, omnes delectationes esse malas, deprehendantur aliquas delectationes suscipere; magis Homines ad delectationes erunt proclives exemplo eorum; (Verborum doctrinâ prætermissâ)*

E 2

in ope-

in operationibus enim, & passionibus humanis, in quibus experientia plurimum valet, magis movent exempla, quam verba.
 Nil ergò refert, quòd bellicæ illæ machinationes, quibus Titius interfuit, à multis fuerint reprobatae, si admissio, quòd etiam ipse machinator eas speculativè reprobaverit, adhuc vim habeant juxta D. Thomam, ad trahendum post se minores. Prudenter igitur Princeps vereri poterit, quod Titius, qui in minoribus constitutus, bellicis interfuit machinamentis, in thronizatus ea similiter practicabit.

§. IV.

*Illationes pro licità interpositione
 Exclusivæ.*

48. **I**nfertur Primò ex præassignatis motivis, licitè posse Principem apponere media licita, & decentia ne in thronizetur Titius, de quo prudenter timet, certò moraliter futurum insidiatorem pacis sui Regni: immò quod consulendo paci publicæ, & commodo subditorum, ad quod tenetur, debeat in conscientia id facere.

49. Infertur secundò quòd licitè possit Princeps, immò quòd teneatur, facere Exclusivam de Titio, propter dicta immediate ante.

Sed

Sed antequam ad probationem harum illationum descendam, præmittere oportet, quid sit ista Exclufiva: quod breviter faciam, quia Sectione fequenti latiùs explicabitur.

Exclufiva ergo nihil aliud est, quàm repræsentatio de inidoneitate alicujus personæ ad summum Ecclesiæ Universalis Pontificatum, cum causis, & motivis illam inducentibus, facta sacris Electoribus per ministros Principis Exclufivam dantis: Seu, est propositio & explicatio nomine Principis facta sacris & Eminentissimis Electoribus, de damnis imminentibus bono publico Ecclesiæ sanctæ ex alicujus determinatæ personæ inthronizatione ob causas à se expositas; Hæc de Exclufivæ descriptione.

Minister autem, ut sui Principis zelum pro bono publico Sanctæ Ecclesiæ explicet, urbanè & cum demissione significat, Vota ejusdem esse, ut ille, quem nocivum proposuit, non eligatur, sed alius dignissimus, qui toto animo pro bono publico invigilet, videlicet pro unione, & concordia Christianorum Principum: pro vitiorum extirpatione, Hæreticorum depressione, Fidei propagatione, ac dilatatione. Quæ omnia cum sint maximè expedientia, & utilissima Ecclesiæ sacrosanctæ (pro cujus majori commodo Christiani Principes debent esse

solliciti, uti Filij, Defensores & Protectores) licite
& laudabiliter pro eis Eminentissimos Patres exora-
bunt. His suppositis,

1 Probo jam illationes positas, num. 48. & 49^a
ex doctrinâ D. Thomæ 2.2. *quest. 70. art. 1. in corp.* ubi
docet, eum, qui novit delictum alicujus, vergens
in notabile damnum tertij, *teneri facere quod in se est, ut ve-*
ritatem denunciet alicui, qui ad hoc possit prodesse: Et in solu-
tione ad 2. argumentum inquit, *quòd ea, quæ pertinent*
ad damnum multitudinis, tenetur quilibet manifestare, vel testifi-
cando, vel denunciando. Ex quibus sic conficio argu-
mentum. Non solum est licitum cuilibet de Republi-
ca facere, quod in se est, ut malum, quod scit immi-
nere Reipublicæ, avertat: sed etiam ad id tenetur,
secundum D. Thomam: Ergò potiori Jure Princeps
Christianus tenebitur ad id ipsum erga Ecclesiam,
cujus filius, defensor, & protector existit. Tunc sic:
sed medium ad vitandum malum Ecclesiæ immi-
nens ex alicujus determinatæ personæ inthronizati-
one est Exclusiva: ergo ad eam tenetur Princeps:
Minor probatur; nam secundum D. Thomam, me-
dium, ad quod quilibet tenetur, est denuntiatio, &
manifestatio damnificatoris, testificando de damno
ei, qui ad illud removendum possit prodesse: Sed
Exclusiva testificat, & deponit de indigno & nocivo,
repræ-

repræsentando Sacris, & Eminentissimis Electori-
bus, qui solum prodesse valent pro damno everten-
do, mala Ecclesiæ imminentia, ex Titij inthroniza-
tione: ergò licitè, immò debitè, & laudabiliter
Exclusivam. Principes interponent ad beneficium
Ecclesiæ.

Videatur Cajetanus *ad articulum 1. dictæ quest. 70.* Soto *lib. 5. de just. quest. 5. art. 1.* Navarrus *in Enchirid. cap. 18. num. 54.* Reginaldus *lib. 24. cap. 3. sect. 6. num. 55.* Qui *num. 57.* benè notat, crimina de quibus procedit doctrina, non debere esse notoria; quia etiam si secreta sint, & occulta, dummodò tamen inferant damnum publi-
cum, & in illud vergant, sufficit ut instet obligatio, ea denunciandi: ut Hæresis proditio, crimen Laesæ Majestatis &c. quæ semper summo secreto peraguntur: Omitto nunc plura alia ad favorem Exclu-
sivæ, dicenda post solutionem argumentorum, ut in loco magis proprio;

§ V

Vindicatur ab impugnationibus Exclusiva.

SEd contra illationes: §. 4. *num. 48. & 49.* arguitur 51
Sic: Etiam si demus licitum esse Principi seculari
diligentiam apponere ne eligatur in Pontificem ille,
de quo

de quo prudenter timet, quòd pacem publicam profligabit; non tamen permissum, & licitum est ei, dare Exclufivam, ergo: Antecedens probatur: nam Exclufiva videtur medium illicitum, cùm peccet in multis: Ergo. Antecedens probatur ex obijciendis.

Quod Exclufiva non inquinetur temeritate Iudicij.

Primò peccat Exclufiva temeritate iudicij, nam tota fundatur in præfumptione de improbitate exclusi, & de nocumento ab ipso Ecclesiæ inferendo: sed iudicium hoc est illicitum, utpote contra iustitiam. Vnde D. Thomas 2.2. *quest. 60. art. 4.* docet, quòd etiam si aliquando existant rationes aliquæ dubitandi de improbitate alterius, debemus ex iustitia interpretari eas in meliorem partem ad favorem Personæ: Ergò.

54 Respondeo distinguendo minorem, si iudicium esset temerarium, concedo quòd esset illicitum: si verò iudicium sit prudens, nego quod sit illicitum: Tunc autem iudicium de improbitate alicujus est prudens, quando scilicet indicia de improbitate, ipsa se produnt & manifestant. Vide Azorium

tom.

tom. 3. lib. 13. cap. 11. dub. 3. Layman *sect. 5. tract. 3. p. 2 cap. 2.*
 quod est, *de iudicio temerario*: Tannerum, *disp. 4. de just.*
quest. 3. num. 49. qui allegat Valentiam, & Aragonium:
 Et ratio hujus doctrinæ est, quia quando indicia
 improbitatis ipsa se produnt, proximus amittit jus
 existimationis suæ, respectu illius, cui improbitas
 sufficientibus indicijs est cognita: Et ideo Princeps,
 qui, ut supponimus, ex validis motivis de improbi-
 tate Titij, format iudicium prudens de ea, nullatenus
 facit contra justitiam: & semel formato dictamine
 prudenti de improbitate, tenetur ex justitia, & ex
 charitate adhibere media, ne illius improbitas bono
 publico noceat. Videatur Molina *de just. tract. 4. disp.*
14. Lessius *lib. 2. de just. cap. 29. dub. 4.* Layman loco cita-
 to, *num. 4. in fine*: Reginaldus *lib. 24. num. 29. versu Tertium*
 documentum: Tannerus *disput. 4. de just. quest. 3.*
num. 49.

Nec est contrarius D. Thomas citatus in argu- 55
 mento, nam apertè loquitur in casu dubij, quando
 scilicet indicia talia sunt, quæ solùm generent iudi-
 cium dubium, & leve: at iudicium præcedens exclusi-
 vam, non est dubium, sed certum moraliter, utpote
 quod oritur ab indicijs ita vehementibus, ut cogant
 prudentem quemque ita judicare: Unde iudicium
 ex quo oritur Exclusiva, licitum est, utpotè prudens:

F

Nec

Nec à D. Thomâ reprobatur loco citato ut illicitum, sed solum reprobatur iudicium quod fuerit dubium, leve, & temerarium.

Sed dato & non concessio, quod iudicium formatum à Principe de improbitate Titij exclusi, non esset ita firmum, & prudens; & quod aliquam pateretur moralem dubitationem: adhuc posset Princeps prudenter, & licitè ex eo moveri ad interponendam Exclusivam Titij. Ratio est, quia agitur de damno vitando: In isto enim casu, secundum D. Thomam & omnes Doctores, expedit dubia in deterio- rem partem accipere: & supponere illud, quod est deterius, ut possit esse præcautio contra malum imminens, & ei occurratur. Verba D. Thomæ sunt hæc: *Ad Tertium dicendum, quod interpretari aliquid in deterio- rem partem contingit dupliciter: Uno modo per quandam suppositionem: & sic cum debemus aliquibus malis adhibere remedium (sive nostris, sive alienis) expedit ad hoc ut securius remedium apponatur, quod supponatur id, quod deterius est, quia remedium, quod est efficax contra majus, multò magis est efficax contra minus malum: Hæc D. Thomas; & quid clarius? Cajetanum etiam audiamus, scio, inquit ibidem, quòd quoad actum cautela & remediij, omnia sunt supponenda in pejo- rem partem: & loquitur Cajetanus sicut D. Thomas, de eo, cui incumbit occurrere malis immi-*

imminentibus, ut est Princeps respectu Ecclesiæ & Reipublicæ.

Ex quibus omnibus duo inferuntur juxta doctrinam D. Thomæ: vnum est quod Exclusiva non sit contra justitiam, quia judicium eam præcedens de improbitate Titij exclusi, fundatur in indicijs sufficientibus gignere judicium prudens, & certum moraliter de ejus improbitate. Alterum est, quod dato casu, quod indicia non essent ita vehementia, & certa moraliter, sed dubia: Possent nihilominus Princeps (cui ex officio incumbit occurrere malis imminentibus, remedium eis apponere, & agere de damno vitando) supponere id quod deterius est, interpretando dubia in deteriorem partem, ut securius valeat occurrere malis. Hoc facit Princeps per Exclusivam, videlicet occurrere malis, ergo dato quod Princeps in præcautionem, & ut remedium apponat, dubia in deteriorem partem interpretentur, licitè id faceret: & D. Thomas docet, *expedire*, ut sic faciat.

Exemplum communiter afferunt Doctores quod benè rem declarat, & est hoc; habeo aliqua indicia, nec certa, nec levia, dubia tamen, de eo, quod Joannes sit fur: possum ego licitè in isto casu, ut occurram damno meo, claudere ei ostium domus

meæ , ne ingrediatur & furetur quæ mea sunt ; & in hoc nullam planè facio Joanni injustitiam , quia licitum est mihi præcavere damno meo , interpretando dubia in deteriorem partem , ut remedium apponam malo mihi imminenti , & ei occurram , juxta doctrinam S. Thomæ citatam *num. 56.* Si ergo ne damnificer in furto pallij , aut alterius rei familiaris , possum licite claudere Joanni ostium domus meæ , ne ingrediatur , & furetur pallium , existentibus indicijs dubijs tantùm de eo , quòd ipse sit Latio , & ad hoc sic præcavendum , possum tutâ conscientia dubia in deteriorem partem interpretari. Cur Principi habenti indicia non dubia , sed certa moraliter , de improbitate Titij , non erit ei licitum , in præcautionem damni communis , sollicitare & procurare , mediante Exclusivâ , ut ei ostium ad Pontificatum occludatur , ne introgressus cuncta publica Ecclesiæ dissipet , perdat & evertat.

*Quòd Exclusiva nullam faciat Injustitiam
Excluso.*

59 **S**ecundò peccat Exclusiva contra justitiam , quia infert damnum excluso , contra justitiam , præcipuè in casu , quo Titius dignior excluderetur , ut potest accidere: Ergo. Antecedens probatur ,
quia

quia Exclufiva, quantum in fe eft impedit ne eligatur, privando eum jure, quod ad id habebat: Ergo. Argumentum hoc tangit punctum de digniore, & petit examen & difcuffionem, quis dignior dici debeat? de quo fectione fequenti: Sed nunc

Refpondeo Primò, Principem non excludere digniorem neque dignum: fed inimicum Pacis publicæ. Non enim fpectat ad Principem judicare de meritis eorum, qui debent, & poffunt eligi, quia non eft Elector, & folùm gaudet officio Defenforis Ecclefiæ, & Protectoris fuarum Provinciarum, ſibi à Deo creditarum: & ratione muneris iftius incumbit ei proponere, & conari ne eligatur ille in Pontificem, de quo prudenter judicat certò moraliter futurum exterminatorem pacis publicæ, in perniciem Ecclefiæ, maximè fui Regni.

Refpondeo ſecundò, repugnantiam eſſe in terminis, quòd fit dignior Pontificatu Titius exclusus ob animi inquietudinem, & privatas confœderationes ad eos, qui bellis Eccleſiam vexant, & contriſtant: nam vox iſta *dignior Pontificatu*, eſt vox relativa ad utilitatem Eccleſiæ, cui eſt præficiendus electus, ut ſectione ſequenti explicabo: unde hîc & nunc ille tantùm erit dignior, qui in Eccleſiæ pacem (cæteris parib. & ſuppoſitis ſupponendis) fuerit magis propenſus.

Sed de hoc latè sectione sequenti.

61

Respondeo Tertio, Principem per Exclusivam non privare Titium jure aliquo, quod restitutione exposculet, quia obligatio restituendi solum oritur ex violatione justitiae commutativae, non ex violatione justitiae distributivae, ut supponunt Tannerus 2.2. disp. 4. de just. quest. 6. dub. 1. nu. 20. versu nec etiam. Layman lib. 4. sect. 5. tract. 2. cap. 7. num. 2. post Adrianum, Sotum, Cobarrubias, Navarrum, Valentiam, Toletum, Saa, Lessium & Gutierrez, locis à Layman citatis & expresse traditur etiam à Martino de Ledesma 2. p. 9. 18. v. secunda conclusio: Mercado de contractib. lib. 6. cap. 17. versu, y asi dicen: Rebullus de obligation. just. 1. p. lib. 3. quest. 3. Dignior autem tempore Exclusivae nullum jus habet, ob cuius violentiam oriatur obligatio restituendi ex justitia. Quod sic ostendo: nam imprimis non habet jus ad rem, cum oriatur ex ipsa electione, secundum omnes Doctores: Praeterea, nec habet jus in re, quia istud consurgit ex possessione (& in nostro casu habetur ex consensu, & acceptatione electi, subsequuta ad electionem) quae nullo modo concurrunt in digniore excluso, tempore exclusionis: quo tempore solum habet dignior (ut rectè dixit P. Suarez lib. 4. de Relig. cap. 50. num. 29.) idoneitatem, quae licet aliquando sufficiat ad jus ad rem, pertinens ad justitiam distributivam, tamen illud non est propriè jus (quia scilicet non obligat ad restitutionem)

sed quae-

sed quedam proportio persone cum tali munere. Hæc Suarez; & est optimum simile in Artifice maximè dextero, & habile ad aliquod opus, qui ex habilitate nullum jus acquirit ad præmium pro opere faciendo destinatum, usque dum cum effectu tale opus efficiat.

Vnde consequenter prædicti Doctores docent, ⁶² quod casu, quòd excluderetur ille, qui in veritate est dignior, & esset facienda restitutio; tunc restitutio non deberetur excluso digniori, sed Ecclesiæ, vel communitati, cui infertur præjudicium per exclusionem dignioris. Videatur Tannerus, num. 2. Est optimum exemplum illud, quo utitur Sotus lib. 4. de just. quest. 6. art. 3. in solutione ad 6. arg. in examine sententiæ Cajetani ubi sic habet: *si enim Paterfamilias Æconomum suum conducere operarios, mitteret: ill. autem studio conduceret eos, qui non essent ad opus idonei: restitutione profectò teneretur, non idoneis, quos prætermisit, sed Domino, cui damnum dedit:* & concludit Sotus, quem sequitur Tannerus, dicens hoc esse de communi mente Doctorum: Videatur etiam Cajetanus, *tomo 2. opuscul. tract. 9. quest. 3. versiculo,* quoad Tertium: ubi cum D. Thomâ docet, redemptionem vexationis in consecutione Beneficij, non habere propriè locum ante jus acquisitum, mediante electione.

Ex quibus apparet, quod Exclusiva nullo jure
privet

privet exclusum digniorem (etiamsi malignitate interponatur, & repræsentetur) ita ut inducat obligationem restituendi.

- 63 Addo, quòd nec privatur exclusus potentiâ, quam habet, ut eligatur: nam sunt ita validæ preces Principis, ut cogantur Sacri Electores non eligere, quem voluerint, etiam reluctante Principe excludente: unde repræsentatâ Exclusivâ facta tecta sunt omnia exclusi, ut possit eligi. Et dato, quòd preces Principis essent efficacissimæ; adhuc non privatur exclusus jure (si quod habet) ad passivam vocem: nam hoc jus tantum consistit in potentia ad eligi: Exclusiva autem non eò respicit, ut potentiam destruat ad eligi: sed solum impedire conatur ipsum eligi actuale: & cum possint esse simul carentia electionis passivæ (ad quam tantum dirigitur Exclusiva) & potentia ad eam, ut patet in omnibus, qui possunt eligi, & non eliguntur: sequitur quòd Exclusiva non auferat excluso potentiam ad eligi: & solum impediât actualem passivam electionem.

Quod

*Quod Exclusiva non presumat ingredi
Electionem.*

Tertio peccat Exclusiva temeratione sacrilegâ: 64
nam agit de electione Pontificis: ergo illicita
est Principi sæculari. Consequentia probatur, quoni-
am nil frequentius in sacris Canonibus, quam in-
terdicere Principibus, & sæcularibus cunctis, ne se
ecclesiasticis electionibus intromittant: Ergo.

Respondeo Exclusivam non ingredi electio-
nem determinatæ personæ: immò nec versatur circa
electionem alicujus vagè sumptæ: sed tota subsistit
ante electionem, & agit de eo, quod est prævium
electioni, nempe de remotione indigni, ne eligatur.
Cum autem remotio indigni sit præparatio viæ ad
electionem de digno, sequitur quod Exclusiva non
ingrediatur electionem, nec attingat terminos ejus,
sed omninò eam antecedit. Nec facit positivè Exclu-
siva prædictam præparationem viæ, sed solùm nega-
tivè, quia nihil ponit positivè ad electionem de digno,
sed obstaculum removendo (quod est de genere
negativi) viam parat ad ejus electionem. Sacri autem
Canones toti sunt in arcendo sæculares ab ingressu
electionis positivæ; non enim permittunt, quod

G

suffra-

suffragium pro electione conferant ministrorum Ecclesiæ: benè tamen gaudent, quod sæculares viam præparent expeditam pro electione digni, removendo scilicet indignum ab electione: de quo latè sectione sequenti, & nunc aliquid ex praxi Ecclesiæ subjicio.

65 Sæculares nunc admittuntur ab Ecclesia, pro ferendo testimonio de vita, & honestate eligendorum: sed hoc est admittere sæculares ad Exclufivam de indigno, & ad præparandam viam negativè pro electione de digno: ergo. Antecedens constat ex Pontificali Romano, titulo de Ordinatione Præbyteri, ubi in monitorio ad Populum & Plebem, hortatur Laicos, ut circa vitam, & mores ordinandorum, testimonium ferant. Verba sunt hæc: *Itaque quod de eorum actibus (nempe Diaconorum ad Præbyteratus Ordinem promovendorum) aut moribus noveritis, quid de eorum merito sentiatis, libera voce pandatis, & his testimonium tribuatis. Si quis igitur habet aliquid contra illos, pro Deo, & propter Deum, cum fiducia exeat, & dicat: haftenus Pontificale. Ubi manifestè apparet, quod Ecclesia, quæ his temporibus Laicos omninò removet à ferendo suffragio pro electione suorum ministrorum: non solum non vetat eis dare exclufivam removendo indignum, immò eos invitat, & provocat ad eam*
inter-

interponendam, medio testimonio de criminibus,
(si quæ sunt) ac dignitate promovendorum: Notentur
illa verba: *si quis habet aliquid contra illos, exeat & dicat.*

Hac (reor) de causa Cardinalis Bellarminus 66
tomo 1. lib. 1. de Cleric. cap. 7. versic. secundo dico, affirmat
Ecclesiam hodie admittere Laicos ad ferendum
testimonium de vita, & moribus Ordinandorum.
Audiamus Bellarminum respondentem Hæreticis,
qui ex verbis S. Cypriani malè intellectis, conabantur
probare sæculares gaudere facultate, ac jure ferendi
positivè suffragium in electionibus ecclesiasticis:
Verba Bellarmini sunt hæc: *Dico Cyprianum hoc loco
nihil tribuere Populo circa electiones Sacerdotum, nisi ut ferant
testimonium de vitâ & moribus Ordinandorum. Quod nunc
etiam servatur in Eccl. siâ Catholicâ. Dicit autem Cyprianus
Populum habere potestatem eligendi, quia Populus potest dicere,
si quid noverit boni aut mali de ordinando. Vide igitur
Venerabilem Cardinalem duo simul hodie ab Ec-
clesiâ praticari fatentem: Unum, excludere omni-
nò Laicos à suffragio ferendo pro electionibus
Ecclesiasticis; aliud, admittere omninò eos ad de-
ponendum circa mores, ac defectus Ecclesiastico-
rum Ordinandorum. Signum ergò, quòd Exclusiva,
seu remotio indigni, per depositionem criminum
(quæ reddunt eum indignū ordinari, & promoveri)*

nec pertinet ad electionem positivam, nec eam ingreditur, sed omninò eam antecedit: nec est sæcularibus interdicta (quod est finis & scopus hujus dictaminis) sed concessa, aut ad minus permiffa; ut expresse probabo Sectione sequenti, cum de hoc sermo redibit.

S. VI.

Exclusivæ honestas roboratur ex dictis, & quòd sit actus imperatus à charitate, suadetur.

67 **L**ucem sortientur, quæ diximus, non exiguam Lex iteratâ confirmatione Exclusivæ. Suppeditat autem Ecclesia robustum ad id fundamentum, verbis illis quibus sæculares provocat, ut de Ordinandorum moribus testimonium ferant, Videlicet, *pro Deo & propter Deum, exeat & dicat:* ex quibus tale conficium argumentum.

Exclusiva Zelat Dei honorem.

Zelare Dei honorem, & exercere charitatis actum sunt actiones honestæ, & laudabiles: sed qui indignum arcet ab officio ecclesiastico, impediendo ne illud obtineat, zelat honorem Dei, & exercet actum

actum charitatis: ergo honestè & laudabiliter facit: atqui hoc facit Princeps Exclusivam interponens. ergo facit honestè & laudabiliter. Minor probatur ex illis verbis Ecclesiæ jam datis, videlicet *si quis igitur habet aliquid contra illos (nempe promovendos) pro Deo & propter Deum , cum fiduciâ exeat & dicat : sed his verbis denotatur , quod dare testimonium contra Ordinandos de criminibus eorum, est zelus divini honoris, & actus charitatis; Ergo.*

Minor probatur; & primò quòd denotetur zelus divini honoris: nam domum Dei decet sanctitudo, & altare Dei ministri sancti: unde criminosi illud polluunt, dum ministrant & polluendo contemnunt, Deumque inhonorant, ut est tritum in sacris paginis, ergo qui à ministerio Ecclesiæ & Altaris criminosum & indignum ministrum removet, zelat honorem Dei, cujus est Ecclesia, & Altare: Præterea phrasim illa *pro Deo zeli* emphasim præfert, *zelatus sum pro Domino Deo exercituum*, dixit Elias 3. Reg. c. 19. v. 10 & 14: id ipsum etiam constat ex verbis Mathathie ad Filios suos, *date animas vestras pro testamento*: & dicit Spiritus Sanctus 1 Machabeorum cap. 2. quod zelando legem, hæc proferebat; sicut & zelabat DEI honorem, cum Judæum volentem idolis sacrificare interfecit.

*Exclusiva exercet charitatem erga
D E V M.*

68 **Q**UOD verò sit actus charitatis, dare testimonium de criminibus ordinandi, ne promoveatur, Probatur; nam charitas respicit Deum in se, & proximum propter Deum; sed depositio de criminibus ordinandi, juxta dictum Ecclesiæ illis verbis *propter Deum*, respicit Deum in se, ergo est actus charitatis: minor probatur, nam dictio illa *propter*, secundum frequentem usum Scripturæ sacræ, denotat aliquid factum ex amore & dilectione alicujus personæ. Genes. cap. 39. num. 5. *Benedixit Dominus domui Egypti propter Joseph à Deo dilectum.* & 2. l. Reg. c. 9. dixit David, *putasne est aliquis, qui remanserit de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam propter Ionatham?* cum quo anima David erat conglutinata. Et l. 3. Reg. c. 11. *Dixit Dominus Salomoni, scindam Regnum tuum; Veruntamen in diebus tuis non faciam propter David Patrem tuum, quem invenerat juxta cor suum.* Et epist. 2. ad Cor. cap. 4. n. 11. dicebat Apostolus *in mortem tradimur propter Iesum, ad quæ D. Thomas lect. 4. inquit, propter Iesum, id est propter amorem Christi.* Nam hæc inest vis & energia illi dictioni *propter*: ergo qui prohibet ne indignus accedat ad altare Dei, ipsa met prohibitione facit actum charitatis erga Deum:
Patet

Patet consequentia ex illis verbis Ecclesiæ citatis, *exeat, & dicat propter Deum*: Ergo Princeps qui Exclusivam contra indignum repræsentat, zælat DEI honorem, & actum charitatis erga DEVM exercet.

Exclusiva oritur à charitate in Exclufum.

QUòd verò etiam exerceat actum charitatis erga proximum exclusum, ut indignum ministerio, à quo retrahitur, sequenti ratione ostenditur: Nam secundum Augustinum, *Ep. 5. ad Marcel. nil est infelicius facilitate peccandi, qua pœnalis nutritur improbitas, & mala voluntas roboratur*: sed qui per Exclusivam impedit belligeroso, & inquieto promotionem ad dignitatem, in quâ & ex quâ majorem haberet facilitatem peccandi, istetalis absque dubio removet ab eo maximam infælicitatem: Ergo exercet in eum charitatem. Unde S. Augustinus postquam retulit aliqua sui sæculi vitia, inquit; *Hæc si Deus pollere permittat, tunc indignatur gravius: Hæc si impunita dimittat, tunc punit infestis. Cùm verò evertit subsidium vitiorum, & copiosas libidines inopes reddit, misericorditer adversatur*: applica Exclusivæ doctrinam. Et concludit S. Augustinus, *agenda ergo sunt multa, etiam cum in vitis, benigna quadam asperitate*
plecten-

plebendis; quorum potius utilitati consulendum est, quam voluptati. Ecce, quod sit benigna asperitas, quam Princeps erga Exclisum exercet.

D. Thomas 2.2. quest. 40. art. 1. ad 2. allegat præfatam Augustini auctoritatem, ut probet, *utiliter, & piè bellum inferri ei, cui pax est nociva*: quæ doctrina etiam conducit ad intentum discursus: præcipuè ponderando illa duo *utiliter & piè*.

70 Antecedens verò, scilicet, quod impediendo excluso fælicitatem vanam dignitatis obtinendæ, auferatur ei facilitas certa peccandi, probat latissimè Augustinus (ubi supra) exemplo Romanæ Urbis, quæ fælicitatibus cecidit, facta deterior, prosperitatis vitijis ipso incremento triumphorum. *Quanto inquit) humanarum rerum malo illa iniquitas prosperata sit, nunc longum est dicere: audiant Satyricum suum, garriendo vera dicentem,*

*Servabat castas humilis fortuna latinas,
Quando nec vitijis contingi parva sinebat*

Tecta labor, somnique breves &c. Juvenal. Satyr. 6.

*Nullum crimen abest (prosequitur Augustinus) facinusq;
libidinis, ex quo paupertas Romana periit. Quid ergo expectas,
ut ego exaggerem, quanta mala importaverit, successu prospero
iniquitas sublevata, quandoquidem & ipsi, qui aliquantò prudentius attendunt, plus dolendam viderunt paupertatem,
quàm*

quàm opulentiam periſſe Romanam? in illa enim morum integritas ſervabatur: per hanc autem, non muros u. bis, ſed mentes ipſius Civitatis dira nequitia (omni hoſte pejor) irrupit. Haetenùs, & perbellè Auguſtinus; quippe qui benè noverat, quod dilatatus, impinguatus, & in craſſatus recalcitrabit etiam dilectus, Deuteron. cap. 32.

Confirmatur quòd Excluſiva exerceat actum 71
 charitatis erga excluſum ex doctrinà D. Thomæ
 2. 2. quaſt. 83. art. 16. in corpore, ubi cum S. Auguſtino docet, quòd Deus propitiuſ denegat multa Homi-
 nibus, quæ concedit iratus: & quod ex miſericor-
 dia non audit aliquando petentem nociva, & ali-
 quando audit in vindictam: Videatur S. Doctòr,
 ex quo ſic argumentor; impedire optanti nociva,
 ne illa aſſequatur, quantum eſt ex ſe, eſt actus pietatis,
 & miſericordiæ, non ſecus ac eſt actus pietatis
 detinere Phreneticum ne arripiat gladium, quo ſe
 percutiat; Sed hoc ipſum, quantum eſt ex ſe, facit
 Excluſiva erga excluſum, ut ſupponimus ex dictis:
 ergo eſt actus charitatis erga excluſum, quantum
 eſt ex parte excludentis, judicantis prudenter exclu-
 ſum, ſi in thronizaretur, certò futurum nocivum
 Eccleſiæ.

Nec refert, quod de Excluſiva ipſe lamentetur 72
 excluſus: nam in ſtatera doloſa appendit eam,

H

&

& mendaces filij hominum instateris, dicentes malum bonum, & bonum malum, quia perversa & adversa mortalium corda (ait Augustinus citatus) falsces res humanas putant, cum testorum splendor attenditur, & labes non attenditur animorum. Et veniet tempus, quando exclusus in se reversus dicat: bonum mihi, quia humiliasti me, nec tunc recordabitur pressuræ præteritæ propter gaudium præsens. Quare parvi facto exclusi dolore, attendenda est excludentis medela, quæ dolentis sollicitat salutem.

73. Facit ad confirmationem mirabilis doctrinæ D. Thomæ lect. 3. super cap. 12. epist. 2. ad Corinth. circa illa verba Apostoli, propter quod Dominum ter rogavi, ubi Apostolus refert, se instanter petentem à Deo, ut recederet tentatio, nullatenus fuisse exauditum: Verba D. Thomæ subjicio: *Infirmus nesciens processum Medici, apponentis mordax emplastrum, rogat Medicum, ut removeat: Medicus tamen causam sciens, quare faciat, scilicet propter sanitatem, non exaudit eum, quantum ad voluntatem petentis, magis curans de ejus utilitate. Sic Apostolus sentiens stimulum sibi gravem esse, ad singularis Medici confugit auxilium, ut eum removeat: sed Dominus dixit, sufficit tibi gratia &c. quasi dicat, non est tibi necessarium, quod infirmitas corporis recedat à te &c. Apostolus autem, quia nondum revelatum ei erat secretum divinæ providentiæ, ut ad utilitatem suam cederet stimulus,*

stimulus, considerabat sibi malum, & ideo petierat ejus amotionem: nec in hoc peccavit. Sed Deus, qui ordinaverat hoc ad bonum humilitatis sue, non exaudivit eum, quantum ad ejus voluntatem. Quod tamen sciens Apostolus, postmodum gloriabatur, cum diceret, libenter gloriabor in infirmitatibus meis &c. & licet non exaudierit eum quantum ad voluntatem, exaudivit tamen eum quantum ad utilitatem: Unde D. Hieronymus epistolâ ad Paulinum ait: Bonus Dominus, qui sæpè non tribuit quod volumus, ut tribuat quod mallems: Hæc D. Thomas.

In quibus verbis nos docet D. Thomas, dolorem & reluctantiâ infirmi, petentis removen- dum à se medicamentum mordax (quod falsò judicat sibi esse nocivum) nil detrahère quò minùs ex charitate ei sit applicatum à Medico: pro cujus applicatione post infirmus gratias ei reddet, cum videlicet venerit in sanitatem. Applicentur omnia respectivè excluso, Exclufivæ & exclu- denti.

*Exclusiva exercet -charitatem erga
Ecclesiam.*

74 **A**Liâ viâ suadetur Exclusivæ honestas : nam licitum & laudabile est pecunijs redimere injustam Ecclesiæ vexationem , casu quo Electores eligere voluissent indignum : ergo licitum & laudabile erit redimere eam Exclusivæ interpositione. Patet consequentia , nam majorem honestatem præferret, si redemptio prece fiat , & non pretio ; Sed per Exclusivam fit prece, per pecunias verò fit pretio, ergo si hoc est honestum & laudabile , honestius & laudabilius erit illud. Antecedens autem probatur autoritate gravissimorum Doctorum : nam ita sentiunt Major in 4. dist. 25. q. 5. ad 2. Sotus l. 9. de just. q. 6. art. 1. ad 5 : Azor tom. 3 lib. 12. cap. 7. quæst. 3. Villalobos tom. 2. tr. 37. diffic. 23. Ledesma 2. p. tr. 12. post 17. conclusionem : Aragon 2. 2. quæst. 100. art. 6. P. Gabriel Vasquez Opusc. de scandalo , art. 8. dub. ultimo vers. ex hac doctrina. Petrus Hurtado 2. 2. disp. 173. sect. 17. §. 237. Castro Palao, tom 3 disp. 3. de Simonia, puncto 20. num. 8. Valencia tom. 3. disp. 6. quæst. 15 puncto 3. vers. quartò sequitur. Lessius lib. 2. de just. cap. 35. dub. 18. & 19 : Becanus de just. & jure cap. de Simon. quæst. 14. Basilus Poncede Leon de Matrim. lib. 5. cap. 18. num.

num. 42. Omitto Magistrum Petrum Merino, publicum & proprietarium moralis Cathedræ Salmanticae professorem : Mag. Casparum de Los Reyes, Primariæ Theologiæ Cathedræ moderatorem; Mag. Ferdinandum de Leon Cathedrarum Scoti, S. Thomæ, & Durandi Præceptorem, in manuscriptis de Simoniâ & iustitiâ, omnes Magistri mei, omnes Salmanticenses Doctores, omnes mei Instituti alumni : ex quibus omnibus multi loquuntur expressè, & in terminis de Electione summi Pontificis.

D. Thomas, 2.2. quæst. 100. art. 2. ad 5. chorum 75
 ducit, docens quòd sit licitum ei, qui habet jus ad Episcopatum, dare pretium, ut removeat impedimenta injustè cum retardantia, quod est redimere injustam vexationem. Et art. 4. ad 3. excusat Angelicus Præceptor à Simoniâ Iacob eminentem primogenituram ab Esau (cui ante legem sacerdotium annexum erat) & dicit S. Thomas id licitum fuisse, quia per illud pretium Iacob redemit suam injustam vexationem; nam cum ipse haberet jus ad primogenituram ex DEI voluntate, injustè vexabatur, quamdiu apud Esau detinebatur. Ergo secundum D. Thomã licitum est redimere injustam vexationem circa res spirituales, si adest in vexato jus ad illas.

H 3

Tunc

Tunc sic: sed Ecclesia secundum eundem S. Doctore
2. 2. quest. 185 artic. 3. in corpore, habet jus, ut Electores
 non provideant ei de indigno, sed de meliori, atten-
 tis circumstantijs præsentis necessitatis Ecclesiæ.
 Ergo si Electores vellent eligere indignum, injustè
 vexarent Ecclesiam; Ergo licitum esset secundum
 D. Thomam pretio redimere hanc injustam vexa-
 tionem: quod erat nostrum Antecedens supra
 positum.

76 Cajetanus etiam stat expressè pro hac sententia,
 agens in terminis de electione Summi Pontificis,
tom. 2 opus. tr. 9. quest. 3. vers. quoad tertium, ubi postquam
 negaverat redemptionem injustæ vexationis pro-
 priæ habere posse locum ante electionem; quia
 ante electionem nullus habet jus ut eligatur ad
 dignitatem: admittit tamen, quod Redemptio
 vexationis Ecclesiæ (casu quo Electores vellent
 indignum eligere) habeat locum ante electionem:
 quia, inquit, Ecclesia habet jus, ut Electores
 ei de bono, & digno Pastore provideant: ex quo
 infert (notentur verba Cardinalis, scientiâ & pur-
 purâ Eminentissimi) *Excellentissima charitatis esset opus,*
si volentibus Electoribus Caput perniciosum eligere, pecuniam
quis eis daret, ne tam immane sacrilegium committerent. Sicut
volentibus materiale templum spoliare, laudabiliter daretur
 pecu-

pecunia, ne hoc faciant: tantò enim magis in casu nostro licitam & laudabile est, pecuniam dare & promittere, quantò vita ovium Christi omnibus rebus temporalibus præponenda est: cum pro illis Dominus animam suam posuerit, cæterisque præponendam mandaverit, non solum exteriorem substantiam, sed vitam, cum oportuerit; Hæc Cajetanus.

Denique P. Franciscus Suarez tomo 1. de Religi- 77
one, lib. 4. cap. 50. numero 35. agens de electione summi Pontificis, multa dicit omninò ponderanda ob meritum tanti Doctoris. Conveniunt omnes (ait) non esse simoniam dare pecuniam Electori, ut non eligat indignum: quæ tunc non datur pecunia pro aliqua re spirituali; nec pro usu spiritualis potestatis: nec pro usu simpliciter: sed datur pro non-usu, seu potius pro non-abusu spiritualis potestatis. Hæc ille. Ex quibus infero: Ergo cum Exclusiva non respiciat usum spiritualis potestatis, sed solum non usum illius, circa personam indignam, sequitur quòd Exclusiva non ingrediatur electionem, sed sit aliquid omninò eam antecedens: hoc notavi pro supra dictis, numero 64.

Redeat iterùm P. Suarez. Item (inquit) per talem 78
largitionem non emittitur Pontificatus; nec per se liquendo, paratur via ad illum obtinendum (Ecce iterùm, quòd Exclusiva non intrat terminos electionis, immò nec paratur via ad Pontificatum: quòd ego intelligo de præparatione
posi-

positiva; non de negativa juxta dicta supra numero 64) sed relinquitur Elector in eadem libertate, quam juxta divinam legem, & justitiam habere debet (nota, ergo si post Exclufivam de indigno manet libera electio, & elector quoad electionem sequitur, sequitur quod Exclufiva non ingrediatur electionem, nec libertatis ejusdem jura lædat) Ecclesia autem [prosequitur] habet jus, non solum, ut non eligatur indignus: sed etiam ut non eligatur minus dignus. Ergo in quocunque istorum vexationem patiatur, licitum est unicuique redimere jus Ecclesie, & commune ejus bonum procurare, auferendo impedimenta. Hæc P. Suarez.

Ergo si juxta doctrinam P. Suarez licitum est cuilibet de Ecclesiâ, redimere vexationem ejus, dando pretium Electoribus, ne eligant indignum; potiori jure licitum erit Principi (qui est de nobilioribus membris Ecclesie) agere de redemptione vexationis ejusdem, non dando pretium, sed fundendo preces, & repræsentando sacris & Eminentissimis Electoribus indignitatem alicujus determinatæ Personæ.

79 Prosequitur P. Suarez num. 38. Per illam pecuniam non determinatur voluntas eligentis magis, quam secundum rectam rationem determinari debet: sed tantum à malo removetur, & inducitur ad bonum; non emendo ab illa suffragium, sed

sed removendo prævum affectum ejus, ut libera maneat ad justam electionem: Hæc Suarez: qui semper fatetur redemptionem vexationis totam consistere ante Electionem; & cum Exclusiva sit redemptio vexationis Ecclesiæ, sequitur quòd omninò extranea sit Electioni. Semper pondero hoc, quia quoties de Exclusiva differentes audiui, in hoc solo puncto impingebant, quasi alio pede non claudicaret.

Sed ut magis commendabilis appareat Princeps, qui Exclusivam repræsèntat: audiamus iterùm P. Suarez ponderantem commoda & utilitates, quæ in beneficium Ecclesiæ resultant, ex impedimento appposito, ne indignus inthronizetur. *Dubitari tamen non potest (inquit Author numero 42) quis de electione ad summum Pontificatum sit specialis ratio quàm in alijs electionibus ecclesiasticis: tum propter supremam illius dignitatis potestatem, quæ eminentiam magnam charitatis & prudentiæ, & magnam animi moderationem requirit, ut dignè & utiliter administretur; tum propter necessitatem totius Ecclesiæ universalis, quæ longè major est: tum etiam, quia error semel commissus in illa electione circa personam electi, emendari non potest (pondera hoc, ut gratias agas Principi indignum excludenti) quia Pontifex semel electus non habet superiorem in terris: in alijs veò electionibus, si errores graves committantur, possunt per superiores Prelatos, vel per ipsum Pontificem emendari. Et hinc fit, ut*

ista electio non possit semper arbtari ad generales terminos juris communis; sed ad eos tantum, qui circa illam specialiter à Pontificibus sunt ordinati: & in alijs regulanda sit, secundum rectam rationem, & divinam legem: ita ut omnia, quæ intrinsecè mala sunt (ut electio de indigno) vitentur: & in reliquis, quæ specialiter prohibita non sunt (quis Pontificum Exclufivam prohibuit, etiam si non rarò interponatur?) ea liceant, quæ ad dignam, & puram electionem faciendam, & ad melius Ecclesiæ providendum, conducant. Hactenus P. Franciscus Suarez: Tunc sic. Sed Exclufiva conducit ad dignam, & puram electionem faciendam, & ad melius Ecclesiæ universali providendum, ut probavi, & latius Sectione sequenti apparebit.
 Ergo licita dicenda est &
 laudabilis.

SECTIO